

Göçmen Yazını Bağlamında Tezer Özlü'nün "Yaşamın Ucuna Yolculuk" Adlı Eserinde "Yalnızlık" Teması

Sinem TAŞDEMİR¹

Prof. Dr. Hikmet ASUTAY²

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bil. Enst. Yabancı Diller Eğitimi, Alman Dili Eğitimi, snm_tsdmr@hotmail.com

²Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi. E-Posta: hikmetasutay@yahoo.de

Özet: 2. Dünya savaşı sona erdikten sonra, 31 Ekim 1961'de Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Almanya Federal Cumhuriyeti Devleti arasında "Türk İşgücü Anlaşması" imzalandı ve böylece ilk resmi Türk işgücü göçü başladı. Göç, bu bağlamda sadece bir kavram olarak kalmadı. Beraberinde bir yazın doğdu. Göç yazınında yazarlar yaşadıkları sorunlarını, kendi iç sesleri olarak yansıttılar. Bu makale 1960'larda göçle başlayan bir yazın sürecini, göç yazını olarak adlandırılan dönemi anlatmaktadır ve Tezer Özlü'nün "Yaşamın Ucuna Yolculuk" adlı anlatısının incelenmesiyle oluşturulmuştur. Öncelikle göç kavramı, göç yazını ve göçmen edebiyatı kavramları açıklanmaktadır. Yazının ortaya çıkış nedenlerinin neler olduğu, yazın sosyolojisi bağlamında açıklanmaya çalışılmaktadır. Yöntem olarak belge taraması ve incelemesi yapılmıştır. İşçi bir ailenin göç etmesiyle Almanya'ya gitmeyen ancak orada bir süre yaşamış olan Tezer Özlü'nün hayatına ve ardından Tezer Özlü'nün göçmen yazını açısından konumuna eseri çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır. Yazar sıkıntılı geçen hayatını ve bu süreçte yaşadığı deneyimleri bir günlük edasıyla anlatısında dile getirmiştir. "Yaşamın Ucuna Yolculuk" anlatısı okunup, bölümler düzeyinde irdelenerek çözümlenmeye çalışılmıştır. Yazar kendi var oluşunu yolculuklarıyla bütünleştirir ve eserinde "yalnızlık" olgusu dikkat çekmektedir. Birinci kuşak göçmen yazarlarımızdan olan Tezer Özlü, birinci kuşak yazın konularına kendi bakışıyla yaklaşmıştır. Çalışmada, yalnızlık duygusunu kendi tanımlamalarıyla yeniden kurgulayan yazarın hayatı, Almanya ile bağlantısı açıklanmaya çalışılmış, sonrasında ise "yalnızlık" olgusunun olduğu alıntılar incelenmesiyle devam etmiştir.

Anahtar Sözcükler: Göçmen edebiyatı, göç, Yaşamın Ucuna Yolculuk, Tezer Özlü, yalnızlık

Tezer Ozlu Who An Author Of Immigrant Literature, "Loneliness" Theme In Her Narrative Of "Journey To End Of Life"

Abstract: After the Second World War ended, the Federal Republic of Germany between the Government of the Republic of Turkey on October 31, 1961 "Turkish Labor Agreement" was signed and thus the first official Turkish labor migration began. Immigration has not only as a concept in this context. A literature was born by immigration. In migration literature, the authors reflected their inner voices in their questions. This article describes a literary process that began with migration in the 1960s, the period called migration literature. And it was created by narrative Tezer Ozlu's "Journey to the End of Life". Firstly, the concepts of migration, migration literature and immigrant literature are explained. It explains what the reasons of the writing come about and sheds light on how much you read by the readers. As Method document scanning and examination was conducted. Tezer Ozlu, who did not go to Germany with a migration of a worker's family but lived in there, and then to study the position of Tezer Ozlu in terms of migrant literature. The author created the narrative of her problematic life and the experience she experienced in this process. "Journey to the End of Life" narrative read, chapter by chapter were evaluated. The author integrates her own existence into her journeys and draws attention to the "loneliness" in her work. Tezer Ozlu, one of our first generation authors, has looked at the first generation of literature from its own perspective. In the study, the writer made sense of loneliness with her own point of view, and again her connection with Germany is explained, and the study continues with examining quotations of "loneliness".

Keywords: Immigrant Literature, Migration, Journey to the End of Life, Tezer Ozlu, Loneliness

Giriş

İnsanlar tarih içerisinde çeşitli nedenlerden dolayı yaşadığı yerden ayrılmak durumunda kalmıştır.

"Göç" kavramı, insanların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir ad, evrensel bir olay olarak tanımlanabilir. Göç olgusu, insanlığın en eski tarihlerinden bu yana süregelen ve gelecekte de devam edecek olan, dünyanın her yerinde görülebilecek bir durumdur.

"Ülkelerine geri dönme olanakları olmadığını gören göçmenler yaşamlarını sürdürebilmek için,

buldukları kentlerde çalışmak ve para kazanmak zorunda kalmaktadırlar" (Doğan 2017: 2).

İşgücü Anlaşması kapsamında çalışmak için Almanya'ya giden Türk işçiler başlangıçta birkaç sene Almanya'da kalıp, o süre içinde çalışıp biriktirdikleri parayla memleketlerinde iş kurmak veya ev, araba almak istiyorlardı. Yani, aslında Almanya'da uzun süre kalmak veya yerleşmek gibi bir düşünceleri yoktu. Diğer taraftan, Almanlar da Türk işçilerin ülkelerinde geçici olduklarını düşündüklerinden Türk işçileri "misafir" olarak görüyorlardı.

Bugün ise Türkiye’den göç eden göçmenler veya bilinen adıyla “**Gurbetçiler**”, Almanya’ da kendilerini birçok alanda göstermiştir. Daha çok kültür ve ekonomi alanlarında etkin olmuşlardır. El sanatları ve yemek sektöründe de etkin rol oynamaktadırlar. Günümüzde geçmişe göre 2. ve 3. nesil Türkler, Almanya da daha iyi iş imkânlarına sahiptir (Bkz.: <http://www.daszeitung.com/gurbetçiler-almanya-ya-goc/>) Bugün Almanya’nın ve Alman toplumunun bir parçası olan bu Türkler, Almanya’da siyasetten, spora, sanattan ticarete her alanda başarılı kariyerlere sahip olarak Almanya’nın gelişimine katkı sağlamaktadırlar. Ana vatanlarına olan bağlarını Türkiye’ ye yaptıkları yıllık tatillerle devam ettiren Göçmen ailelerinin birçoğu, Hıristiyan yaşam biçiminin hâkim olduğu Almanya’da, İslami değerlere göre yaşamayı sürdürmektedir. Bu çalışmada ise Tezer Özlü ’nün “Yaşamın Ucuna Yolculuk” eserinin yalnızlık olgusu üzerinden göç kavramını nasıl etkilediği anlatılmaktadır. Çalışmanın amacı, bir göçmen yazar olarak Özlü ’nün kaleminden göç olgusu ve bu olgunun içerdiği alt bir kavram olan “yalnızlık” kavramının esere yansısıdır. Göç etme durumunda sadece vatan hasreti, memleket duygusu ve ekonomik zorlukların yaşatmış olduğu duygu durumları değil bireyde “yalnızlık” kavramının yansımalarını incelemek asıl hedeftir. Kişiden kişiye değişiklik gösteren duygu devinimliliği çalışmada gösterilmiştir. Yaptığı yolculuklar ve kişinin kendini en kalabalık şehirlerde bile yalnız hissediş göç etme durumunun sürekliliği ile örtüşmektedir. Anlatıda çok sık yalnızlık ve yolculuk olgularına yer verilmektedir.

1. Göçmen Edebiyatı ve Göç Yazını

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra sanayileşmenin arttığı dönemlerde Almanya’da diğer ülkelerden de kendi bünyesinde çalıştırılmak üzere işçi gücüne ihtiyaç duymuştur. Bunun üzerine, İş gücü açığını kapatmak amacıyla Almanya, çeşitli ülkeler ile 1955 yılında yapılan ikili anlaşmalarla Almanya’ya işçi göçü başlamıştır. 1955 yılında İtalya’dan, 1960 yılında İspanya’dan ve 1961 yılında Türkiye’den işçiler alındı (bkz. Ercan 2001: 7). Türkiye Ankara anlaşması ile dâhil olmuştur.

Önceleri sadece ekonomik kaygılara bir çözüm olarak düşünülen “konuk işçi ”gerçeği yapılan teşviklerin beklenileni vermemesi geri dönüşlerin umulan sayılara ulaşamayışı karşısında artık aileler sadece para kazanmak geride bıraktıkları ailelerine yakınlarına para göndermekten öteye geçmişti geri döndüklerinde

“Almanca, gurbetçi” tanımları vatan bildikleri ülkelerine artık uzaklaşmışlardı.

Bununla birlikte Almanya’nın özellikle sağlıkta sunmuş olduğu iyi şartlar, kurulu bir düzen onca soruna karşı barınma, hayat kurma çabası Türk işçilerin geri dönüş düşüncesi yerini artık vatandaşı olarak Almanya’ da yaşamaya bıraktı. Yani gün geçtikçe misafirlik ev sahipliğine dönüşmüş oldu.

“İş gücü istemişlerdi ama insanlar geldi. Gelenler ülkedeki refahı bozmuyorlardı, tersine refahın sürdürülebilmesi için gerekiydiler. Ama buradaydılar işte. Konuk işçi mi bunlar, yoksa yabancı işçi mi?”(Max Frisch: Karakuş / Kuruyazıcı 2001, s. 4).

Konuk veya yabancı işçi kavramı da irdeleniyordu çünkü iş gücüne duyulan ihtiyaç doğrultusunda verilmiş bir davetti ancak iş gücü olarak bakmak insan olduklarını unutmamak gerekiyordu sonuçta ne sebeple olursa olsun nitekim insandırlar ve yaşamlarını sadece çalışmak için sürdürmemeleri çok normaldi:

“Yolculuğun istasyonları: İstanbul-Haydarpaşa, İstanbul-Sirkeci-Dortmund, Duisburg, Bochum, Köln, Stuttgart, Frankfurt... Köyden dünya yolculuğuna çıkan çobanlar demir- döküm işçisi oldular hepsi barınaklara sığındı, çoklu odalarda ve ortak duşları paylaşmayı birbirlerinden esirgemediler, kendi ekmeklerini ve memleketlerine özlemlerini paylaştılar” (Yeşilada 2007: 1, Çev. S.T)¹.

Tüm bu ayrışmalar bir yana içinde buldukları kültüre adapte olmak yaşanan sorunların üstesinden gelmenin zorluğu diğer bir yana artık yaşam sürdürdükleri bu ülkede sadece çalışmak para kazanmak ve ailelerine bakmak gibi sorumluklarının dışında edebi bir boyutta gelişmeler oldu. Yani insan doğası gereği kendini ifade edebilme adına yazmaya ihtiyaç duyar ve bunu edebi bir yolla taçlandırır.

Göçmen yaşantısının benimseyen ilk kuşak yaşadıkları her şeyi dışa vurma isteğiyle Türkiye’den gelen bu kişiler hayatlarında deneyimlediklerini, gözlemlerini, yaşadıkları çatışmaları, sorunlarını hayal güçleriyle bir araya getirdiği bir yazın oluşturdular. *Başlangıçta bu yazın türü için Konuk İşçi Yazını terimi kullanıldı. Ancak daha sonra yükseköğrenim gören kişiler de bu kervana katılınca, uygun başka bir terim bulma zorunluluğu doğdu. Böylece kökenleri değişik milliyetlere dayanan birçok yazarın yarattığı bu çok uluslu ve çok renkli edebiyata “Göçmen Yazını” denildi. Ayrıca*

¹ Stationen ihrer Reise waren: Istanbul-Haydarpaşa, Istanbul-Sirkeci-Dortmund, Duisburg, Bochum, Köln, Stuttgart, Frankfurt... Aus Dörflern wurden Weltreisende, aus Schafhirten wurden Metallarbeiter; sie alle landeten in kargen Unterkünften, Wohnheimen mit Mehrbettzimmern

und Gemeinschaftsduschen, wo sie ihr Brot und ihre Sehnsucht nach der Heimat miteinander teilten. (Çevirisi tarafımdan yapılmıştır.)

Alamancuların Edebiyatı, Azınlıklar Edebiyatı gibi başka terimler de kullanılmıştır (Kuruyazıcı / Karakuş 2001).

Altmışlı yılların başlarında özellikle Almanya'ya Türkiye'nin her yerinden insanlar işçi olarak gitti. Bu kesimlerin çoğunluğu:

"iş bulamayan kesim ve eğitim düzeyi düşük insanlardan oluşuyordu. Başlarda tek amaç çalışmak para kazanmaktı bu durum eyleme döküldüğünde bu kadar basit kalmadı tabii başta sosyal olarak uyum sorunu dil bilmemenin vermiş olduğu iletişim sorunu gibi pek çok sosyokültürel sorunları da yanlarında getirdi. En önemli sorunların başında ise dil geliyordu"(Kuruyazıcı/Karakuş 2001).

Ancak altmışların sonlarına doğru artık Türkler sadece meramlarını açıklamak amacıyla Alamncayı kullanmanın ötesine taşıyanlar olmaya başladı ve yazarlığa soyundular. Yazacakları konular tabii ki belliydi güçlükler, çektikleri acılar, yabancı dil sorunu, vatan hasreti, yalnızlık, uyumsuzluk, topluma uyum, toplumdan dışlanma gibi sorunlar başı çekiyordu. Yazmalarının en önemli amacı, Almanlara seslenmek, onlara içini dökmek, seslerini ve dertlerini duyurmaktı. Yazdıkları kitapların başlıca okuyucuları ise, yabancı işçilerin çocuklarını okutan öğretmenler, iş çevreleri ve sosyologlardı.

Birinci grup yazarlar, oraya giden işçilerimizden ve onların çocuklarından, ya da evlilik, öğrenim, politik ve ekonomik nedenler gibi farklı amaçlarla Almanya'ya gidip orada yazarlığa başlayan kişilerden oluşur. Almanya'daki yazarlarımız sadece Almanca değil, Türkçe eserler de kaleme aldılar.

2.Göçmen Yazını Açısından Tezer Özlü

Birinci kuşak yazarlarından biri olan Özlü, kendi deyimiyle tam anlamıyla bir göç yazını yazmadığını ancak çocukluğundan beri gelen bir göç etme durumunu yaşamış olması göçün insan üzerinde bıraktığı etkileri kendi perspektifinde kaleme almıştır. Birinci kuşak yazarların en belirgin özellikleri arasında yolculuklar, yalnızlık, trenler istasyonlar, özgürlük,

vatan hasreti gibi pek çok unsur üzerinde durmuş olmalarıdır. Bu unsurları, doğal olarak yansıtma ihtiyacı ile bir yazın doğmuştur. Özlü 'nün bu yazarlardan ayrılan temel özelliği ailesi ile çalışmak için yaptıkları göçten doğan bir edebi bir geçmişi yoktur. Ağabeyi edebiyatçı Demir Özlü 'den etkilenmiştir. Özlü, Simav'dan Ödemiş'e, Ödemiş'ten Gerede'ye yolculuk ederek büyüdülerini, Anadolu coğrafyasında bir çocukluk geçirdiklerini ortaya koymaktadır. Ardından yazar, kardeşi Sezer Duru ile 1961 yılında ilk kez ayrı ayrı yurtdışına gider ve Viyana'da buluşurlar. Böylece Tezer Özlü' nün ölümüne kadar devam edecek olan göçebeliği de çocukluk senelerinden sonra bir kez daha başlamış olur.1962'de Tezer, Almanya ve Hollanda'ya yolculuk eder. 1963 senesinde iki kardeş otostop ile Paris'e giderler. Özlü, kendi kuşağını yoğun biçimde etkileyen toplumsal, siyasal, kültürel olayları bir varoluş felsefesiyle eserlerine yansıtır. Özlü, her daim göçebe bir hayat geçirmesiyle göç yazınına doğrudan olmasa da işlediği konularla bir nevi de girmiş bulunmaktadır. Göç yazınına yaşamı boyunca yapmış olduğu yolculukları ve göç ederken edindiği yaşanmışlıkları, anılarını, zorluklarını ve bunlar gibi pek çok unsuru katarak dahil olmuş bir yazardır. Yolculuk yapmayı yaşadığı toplumdan kendini soyutlamak istemesi ve aykırı görüşü nedeniyle sevmektedir. Klişe olmuş toplum düzenine karşı durmuş bir yazar olan Özlü, anlatısı süresince pek çok yoluluğundan söz etmiştir. Bir şehirden ya da bir ülkeden sebepleri ne olursa olsun göç eden bireylerin bulunduğu ana tema hissetmiş oldukları "yalnızlık" duygusudur. Tüm göç edenler bu duygu ile mücadele etmek zorunda kalırlar tek fark herkesin kendi bakış açısıyla bütünleşen bir duygu oluşudur. Tezer Özlü, bu duyguyu anlatısında sık sık yer vermiştir.

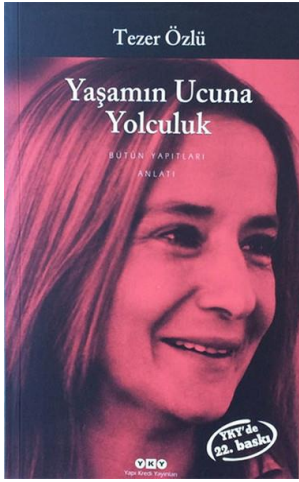
3.Tezer Özlü Hayatı

10 Eylül 1943'de dünyaya gelen Tezer Özlü, 1986'da çok erken bir yaşta hayata veda eder. Çocukluğu Simav, Ödemiş ve Gerede gibi kasabalarda geçen Tezer Özlü, çok küçük yaşlardan itibaren edebiyatla ilgilenmeye başlar. "Yeni İnsan, Yeni Dergi ve Yeni

Ufuklar” adlı dergilerde öyküleri yayımlanan Tezer Özlü, Ankara’daki son yılında Goethe Enstitüsü’nde çalışır. Tezer Özlü’nün Ankara yıllarında yaptığı ilk çeviri kitapları da Bilgi Yayınevi tarafından yayımlanır.

1961 yazında ilk defa yurt dışına çıkar. Okulun gönderdiği bir kampla, Viyana’ya gider. 1963 Nisan ayında Almanya’ya, ablası Sezer Duru’nun yanına gitmek için yola koyulur. Avrupa’yı ablasıyla beraber otostop yaparak gezer.

1973 yılında kızını dünyaya getiren Özlü, kızı biraz büyüdükten sonra İstanbul Türk-Alman Kültür Merkezi’nde program asistanı olarak çalışmaya başlar. 1980’de Berlin’de Türk Edebiyatı günleri düzenleyerek yine bu yıllarda Almanya’da radyolar için Türk öyküleri çevirir ve Türk edebiyatını tanıtan programlar hazırlar. Tezer Özlü, 1981 yılında bir yıllık sanatçı bursuyla Berlin’e gider. Berlin’de “Bir İntiharın İzinde” adlı kitabını Almanca yazar; yayımlanmamış metin, 1982 yılında Marburg kenti edebiyat ödülünü alır. 1984 yılında göğsünde tümör olduğu teşhisi konulur. Hastalığını öğrendiğinde hiçbir müdahaleyi kabul etmeyen Tezer Özlü, bir yıl sonra İsviçre’de ameliyat olur ve göğsü alınır. Ancak bu hastalıktan kurtulamayan Tezer Özlü, 18 Şubat 1986’da hayata veda eder.

4.Yaşamın Ucuna Yolculuk² Eserinin İçerik ve Yapı Çözümlemesi

Eser, 125 sayfadan ve 10 bölümden oluşmaktadır. Bölüm 1 ila 4, yazarın Almanya, Avusturya ve Çek Cumhuriyeti’ndeki yolculukları ve özellikle Franz Kafka’nın şehri Prag’daki yürüyüşleri sırasında yaptığı izlenimlerle ilgilidir. Bölüm 4 ila 7’de, yazar Italo Svevo’nun hayatını ele alıyor son 3 bölümünde ise,

Cesare Pavese’sin hayatını, yaşadığı şehirleri, manzaraları ve intiharının izlerini anlatıyor.

Bu roman 1983 yılında Almanca ‘da Berlin’de İntiharın İzleri üzerine yazılmış ve roman yayınlanmadan önce aynı yıl Marburg Edebiyatı Ödülü’nü kazanmıştır. (Duru 1997,23). Altı ay sonra, roman yazarın kendisi tarafından bazı değişikliklerle birlikte Türkçe’ ye çevrilmiştir. Bu şekilde eser yazar tarafından tekrar oluşturuldu.

Özlü’nün, önceki eseri Çocukluğumun Soğuk Geceleri ile benzerlik taşıdığı için devamlılığı neticesinde de yazılmış olduğu düşünülebilir. 40’lı yılların başında anlatıcı, en sevdiği yazarlarının yaşadıkları yerlere yolculuklar yapıyor ve okuyucularına gezi tarzını bir günlük yazarak anlatır.

Özlü, Kafka, Svevo ve Pavese gibi yazarların ayak izlerini takip ederek ancak birçok metin arası referanslarda bulunuyor. Bunlarla, kendi hayatını birleştiriyor ve özellikle Pavese’nin eserlerinden yapmış olduğu alıntılar ile çalışıyor.

Fatih Özgüven, Avrupa’daki seyahatlerinde Özlü’yü, makul derecede iyi bir yaşam sürmek için kendi ülkesinden farklı olarak, insanlarla gündelik gerçeklerin nesneleri arasındaki giderek anlamsız ilişkiyi şekillendirdiğini yazıyor. “Özlü, kentlerle ilgisi olan ve şehirlerden esinlenen Türk edebiyatında özgün bir yazar olan Özgüven içindir” (Özgüven, 1984: 42).

Füsun Akatlı (1984: 44) Bu eseri bir roman ya da bir sanat eseri olarak daha ziyade bir anlatı. Akatlı’ ya göre, Özlü en sevdiği yazarların ayak seslerini geçmişe ve bu geçmişin izlerini taşıyan yerlere geziyor. Bu yolculuk aynı zamanda kendi hayatının sonuna doğru bir yolculuk.

4.1 Eserin Bölümler Düzeyinde İncelenmesi

İlk bölümde, Cesare Pavese’den alıntılar yaparak kendi yaşantısıyla bağdaştırır ve bu yaşadıklarını Berlin’de bir otelde anlatır.

İkinci bölümde, yazar Niş kenti yakınlarındaki bir otelde kalır. Bu bölümde, Türk işçilerinden de bahsedilir, arabayla yapılan yolculuktan ve yaşananlar anlatılır.

Üçüncü bölümde, Niş yakınındaki otelde bir süre daha kalır, buradan ayrılıp Venedik’e bir tren bileti alır ve Trieste’ye, Italo Svevo’nun izini takip etmeye gider.

Dördüncü bölümde Trieste’de bir otel odasındadır. Şehir hakkındaki izlenimlerini anlatır ve kendi yaşamıyla bağdaştırır.

² “Yaşamın Ucuna Yolculuk” kitabının Almanca karşılığı “Reise an den Rand des Lebens” şeklinde ifade edilir.

Beşinci bölümde Svevo'nun izini süren yazar önce kent kütüphanesinin Svevo'ya ayrılmış bölümünü gezer, sonrasında ise Svevo'nun kızı Letiza'yı ziyaret eder.

Altıncı bölümde Letiza ve Trieste hakkındaki izlenimlerini aktarır. Sonrasında Torino'ya giden trene biner.

Yedinci bölümde, S. Stefano Belbo'ya gelir. Pavese'nin arkadaşı Nuto ile tanışır, sohbet eder.

Sekizinci bölümde S. Stefano Belbo'da gördüğü bir düşüşi giirsel bir ifadeyle aktarır, geçmişin derin izlerine rastlar.

Dokuzuncu bölümde anlatıcı S. Stefano Belbo'dadır. Bölümde, oteldeyken yaşadığı uyku problemine değiniyor.

Son bölümde, Orazio'nun iletişimi ve ilişkisi devam eder. Pavese'nin yaşadığı çevreyi ayrıntılı bir şekilde tasvir eder, buraların insanı sıkıntıya boğan yapısından bahseder ve Pavese'nin ruh halini şehrin yapısıyla bağdaştırır.

Yaşamın Ucuna Yolculuk' ta "arayış kalıbının sıklıkla dikkat çeken bir öğedir. Trende karşılaştığı bir Katolik Alman'ın bağınazlığından, yapılan onca katliamı masalsı bir anlatımla aktaran yazar işçilerin, fakirlerin ve yaşlıların toplumdaki durumları insanlar arasında yapılan ayrımlardan bahseder.

4.2 Eserin "Yalnızlık" Teması

Yaşamın Ucuna Yolculuk' ta yolculuk temasının hemen ardından yalnızlık duygusu hissedilir. Yalnızlık, eser boyunca çeşitli şekillerde ele alınır. Gençlik döneminde yalnızlıktan ürkütüğünü anlatan anlatıcı, yalnızlıktan korkarken yalnızlığa özlem duyar bir seviyeye gelmiştir. Anlatısında:

"Sen tüm kentten daha yalnızdın. Okyanus gibi bir yalnızlık."

(YUY, s. 8)

"Oysa ben tüm yaşamı gökyüzü altında bir tatil olarak görüyorum. Çalışmayı bile. Belki de çeşitli ülke insanların yaşamından uzaklaşabilmek için, geceleri gündüze, gündüzleri gecelere dönüştürmem gerek" (YUY, s. 61).

Kendini yalnızlığını bir okyanusa benzetir o kadar geniş ve derin olması onun yalnızlığını anlatan en iyi ifade olur. Anlatıcı, kişinin eninde sonunda yalnız olduğunu, yaşamın bir yalnızlık olduğu fikrindedir:

"Oysa yaşam genellikle insanın bir başına kalması. Uykuda. Uykuyu ararken. Derin uykuların ötesinde bile zaman zaman düşünde sezinlemiyor mu insan bir başınalığın

çaresizliğini. Yollarda. Okurken. Pencereden caddelere bakarken. Giyinirken. Soyunurken. Herhangi bir kahvenin içinde oturan insanlara gelişigüzel bakarken. Hiçbir şey aramazken. Herhangi bir kahvede oturan insanları görmezken, başka olgular düşünürken... Yosun kokusunu yeniden duymaya çalışırken, bir kavşakta karşıdan karşıya geçerken, arabalar dünyasında yaşadığını son anda algılamak, büyük bir bulvarın tüm kahvelerinde oturanlardan hiçbirini tanımazken, bir mağazadan gelişigüzel yiyecek seçerken, ya da bir satıcıdan herhangi bir malı isterken, aynı andan özlem ve yalnızlıkları düşünürken, gidenleri, gelenleri, bölünenleri, ölenleri, doğanları, büyüyenleri, yaşamak isteyenleri, yaşamak istemeyenleri özlerken, severken, sevilirken, sevişirken, hep yalnız değil miyiz" (YUY, s. 11-12).

Anlatıcı, insanlık sevgisi ile yalnızlığı beraber düşünür ve bazen insanlığa duyduğu sevgi yalnızlığını aşar bazen de insanların yaşadıkları tüm olaylar yalnızlığı dayanılmaz hale getirir.

Berlin'de yalnız kalma duygusu anlatıcıda derin korkuya sebebiyet verir:

"Bu yeryüzünde her şey olmak isterim, ama Berlin kentinde yaşlı, yalnız bir kadın olmak, asla. Berlin gecelerinde. Eski yapılarında. O zamana dek çoktan bir mezarlığa varmış olmam gerek. İnsanın yalnız cesedi yalnız kalabilir. Canlı(cesedi) asla."

Çocukluğumda yeryüzünün sonsuzluğunu algılayabiliyordum, ama yaşlı kadınların yalnızlığını değil" (YUY, s. 23-24).

Yazar yaşlanıp yalnız olmaktan da çekince duyar. Ancak hayata karşı tutunuşunda yalnızlık vermiş olduğu güçten alır. Tüm bunalımlar ancak yalnızlığa yöneltir.

Eser boyunca yalnızlık, hem insanın kendine yetebilmesi hem de mutluluğa çıkan bir parçası olduğunu ifade eder. Ancak sadece kendisinin yalnız olmadığından her insanında yalnız kaldığından bahseder ve kendi dünyalarında bir yalnızlık çektiğini ifade eder:

"Herkes bir başka kentte. Herkes bir başka dili konuşuyor. Ya da anlamaya çalışıyor. Aynı dili konuşan iki kişi yok. Her sözü, insanın kendisi için söylediğine inanıyorsun."

Her söylenen söz, bir biçimde insanın kendi kendini onaylaması" (YUY, s. 12).

Eserde anlatıcının, kendine ait bir dünyası vardır. Peşinden gittiği yazarlar bunların düşünceleri

duygularına yer vermektedir ve kendini dış dünyada yalnız bırakılmış hissederek:

“Zaman zaman kendimi tüm insanlıktan daha güçlü duyuyorum, ama kendimi aynı anda çıplaklıklarından sıyrılmaya çalışan ağaçlar kadar da bırakılmış duyuyorum. Özellikle ben’in, ben’i bıraktığı anlarda. Ya da ikisi bütünleştiğinde. Ve birdenbire, şimdiye dek hiç algılamadığım bir duygu gelip beni buluyor: Bırakılmışlığın Tadı” (YUY, s. 9-10).

Anlatıcı bıkmışlık duygusu ile tüm dış dünya düzenine, sistemin vermiş olduğu zorunluluklara sığdırılmaya çalışılan kalıpları anlatmaktadır. Heidegger’in deyiimi ile bir ‘dünyaya bırakılmışlık’, durumudur. Anlatıcı, yolculuğu sürecince birçok kişi ile tanışır, onlarla iletişim kurar. Ve kurduğu bu iletişimden dolayı kendisiyle baş başa kalmak için odasına gitme istediği duyduğu görülür:

“Duvarların gerisine dönmem gerek. Gökyüzü altındaki yaşam bana göre değil. Ben gökyüzüne ancak duvarlarım gerisinden bakabilirim. Cenova’da olduğu gibi denizi bulmam mümkün olmayacak. Ben ve benim gibilerin tüm çevresinin gene kendi duvarları gerisi olduğunu anlıyorum” (YUY, s. 60).

Duvar imgesi anlatıcının insan özgürlüğüne bir sınır olduğunu düşünür duvarların gerisinde kalana da bir özlem ve sevgi besler.

“Sürekli gitmek istemek de, bir yerde, hiçbir yerde olmak istemek değil mi. Olabileceğim bir yer kaldı mı. Hiçbir yerdeyim” (YUY, s. 48).

Bir yere ait olamama duygusu onu göç etmeye yöneltir ve yazar arayışlarında yalnızlığını yine hissederek hiçbir yerde olmadığını belirterek.

“O an, söyleyebileceğim kadarını söylemeye karar veriyorum. Yazmaya. Bağırarak, haykırmak için başka olanak yok. İşte bağırıyorum. Ve beni duyan gene benim” (YUY, s.35).

Anlatıcı, yalnızlığını sadece yazarak aşabileceğini düşünür ve haykırışını, kendi dünyasını dile getirir ama bir kemirgen gibi yalnızlık duygusu içerisinde ortaya koymaktadır.

“Yer ve gökyüzünün renkleri, gölgeleri, bulutlar arasından sızan ışıklar, daha sonra başlayacak, bizi içine alacak karanlık, trenin geçtiği istasyonlarda, inip binen insanlar ya da istasyon çevresindeki köylerde, kentlerde yaşayan, o an yakından bisikletle ya da yaya gelip geçen herhangi biri, kendi kendime, düşündüğüm kendi kendime konuştuğum, kendi kendime sevdiğim, kendi

düşüncelerimde, çıktığım sürekli yolculuklardan beni alıyor. Beni ben olarak raylar üzerinde götüren trenlerde algılıyorum gerçek dünyamı. Duran her şey sıkıyor beni” (YUY, s. 35,36).

Yazar, hayatını yolculuklara adanmıştır ve dış dünyanın somut etkilerinden, olaylarından, düzeninden bir kaçış içerisinde. Ancak ve ancak sadece kendi dünyası içerisinde var olduğunu düşünür.

“Kendi sınırsızlığım içinde yalnız kalmaktan korkuyordum ve bir insanın sınırlarına gereksinmem vardı. Oysa şimdi kendi sınırsızlığım içinde, yaşamı her zamankinden daha derin algıladığıma göre, bundan sonra hiç korkmamaya kararlıyım. İnsanın kendi kendinin yükünü taşıması, diğerlerinin yükünü taşımasından daha rahatlatıcı”. (YUY, s.92).

Anlatıcı, yalnızlıktan korktuğu dönemde yalnızlığının kendini güçlendirdiğini ayağa kaldırdığından bahsetmiştir.

“Oysa yaşam genellikle insanın bir başına kalması” (YUY, s.11)...

Yaşamı bir başına kalmak olarak tanımlayan yazar yalnızlık ile var olduğunu anlatmaktadır.

Sonuç

Türk Alman Göçmen Yazını, Türk işçilerin Almanya’ya ilk göçleri ile birlikte altmışlı yılların başlarıyla ortaya çıktı. Bu yazının birinci kuşak olarak adlandırılan ilk dönemi, altmışlı yıllardır. 1961 yılında Almanya’nın iş gücü açığını kapatmak amacıyla Türklerin Almanya macerası başlamıştır. Yapılan ikili anlaşmalara göre çoğunluğu Türklere oluşan birçok yabancı vatandaş Almanya’ya gelecek ve savaştan yeni çıkmış olan Almanya için yeni iş gücünü oluşturacaktı.

Çalışmada, göç yazını üzerinden birinci kuşak Türk yazar Tezer Özlü’nün yeri diğer göç yazını yazarları gibi ailesi ile göç eden bir yazar olmayışı onların aralarından sıyrılan bir hali olsa da Almanya’ya yazar olarak giden Özlü de birinci kuşak göçmen edebiyatında yerini alır gerek eserleri gerek eserlerini verdiği dönem göz önüne alındığında “yalnızlık” gibi insani derin duyguların varlığı göç eden yazarlarda da baskın bir duygudur ancak Özlü “Yaşamın Ucuna Yolculuk” adlı eserinde varoluşçuluk felsefesiyle kendi bakış açısıyla anlatısında dile getirmiştir. Yapılan çalışmada öncelikle göçmen edebiyatına yer verildi. Göç yazının nasıl başladığını eserlere nasıl yansıdığı anlatılmaya çalışıldı. Yazar, yapmış olduğu yolculuklarıyla “yalnızlık” duygusunun kendinde bıraktığı izleri kaleme almış ve göç yazınında en derin hissedilen duygudur. Yolculuk göç edenlerin kimi zaman hayatlarını yoluna koyma çabası kimi zaman ise bu çabaların olumsuz

Yeşilada K. (2007) Türkischdeutsche Litaretür
<http://www.tuerkischdeutsche-literatur.de/tuerkischdeutsche-literatur.html> Erişim Tarihi: 16.04.18

Zengin, D. (2000) Göçmen Edebiyatı'nda Yeni Bir Yazar. Mehmet Kılıç ve "Fühle Dich Wie Zu Hause" Adlı Romanı Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 40, 3-4, 103-128
<http://www.dtcfdergisi.ankara.edu.tr/index.php/dtcf/article/download/1600/1522> Erişim Tarihi: 18.12.17

Web Siteleri

<http://www.daszeitung.com/gurbetciler-almanya-ya-goc/>
Erişim Tarihi: 23.12.17

<http://yedigunyazilari.blogspot.com.tr/2013/02/tezer-ozlu-kanserin-hayatn-ve-olumun.html> Erişim Tarihi 17.12.17